

L'URGELL, TERRA de CONTRASTOS

Text: Judit Balcells Huguet

Fotos: Ajuntament de Preixana, Caramels Viuda Pifarré, El Rosal, Nadia Tolsà, Santi Iglesias

La comarca de l'Urgell està situada en un lloc privilegiat, entre les muntanyes del Pirineu i les aigües del mar Mediterrani. És una terra de contrastos. Trobem l'Urgell sec, on no es rega, l'Urgell de regadiu, banyat per l'aigua del Canal d'Urgell i del Segarra-Garrigues. I és aquesta aigua la que fa que el

paisatge i els seus conreus siguin variats, però també hi ha contrastos en el seu paisatge, accidentat i pla.

La majoria dels seus pobles són petits, o molt petits. Giren entorn de tres poblacions més grans: Tàrrega, que és la capital de la comarca i del riu Ondara; Agramunt, a la ribera

del riu Sió, i Bellpuig, a tocar del riu Corb. Són tres rius petits, per on l'aigua discorre amb calma.

L'Urgell és un lloc ideal per perdre's, descobrir els seus encants naturals i culturals i l'amabilitat de la seva gent. I per fer-ho, recorrerem diferents rutes per gaudir de magnífics dies de turisme.

Enmig dels secans de Bellanes-Preixana destaca un antic molí del s. XII, restaurat el passat segle XX.

RUTA 1

AGRAMUNT
I EL SEU
ENTORN

Començarem la descoberta a l'extrem nord de la comarca, amb la visita a Agramunt, la capital del Sió. Entre les seves joies hi ha l'església de Santa Maria, un edifici bàsicament romànic i amb un campanar amb aires gòtics. Al sarcòfag de pedra que hi ha a la façana hem d'imaginar els cossos d'un home i una dona. Es va obrir i es va veure que conservaven part de la roba, de lli, del segle XV, que es guarda a l'ajuntament. Té dues portalades romàniques i a l'interior hi ha la talla romànica de la Mare de Déu del Castell i els retaules de la Mare de Déu dels Socors i del Roser. Sota el temple s'hi amaga un refugi antiàeri; simbolitza el patiment dels agramuntins durant la Guerra Civil espanyola. Els vitralls de la façana tenyeixen de color l'interior. Són contemporanis, ni figuratius ni historicistes, i tampoc religiosos. Els protagonistes són la llum, les línies i els colors blaus, ocres i marronosos, del cel i els conreus de la comarca. El disseny és de l'agramuntina Serafina Balasch i l'execució, seguint la tècnica antiga de l'emplomat, del vitraller urgellenc Gerard Balcells.

La torre d'Almenara, del segle XII, per a la defensa i vigilància del territori.

Agramunt està envoltat de pobles petits, poc habitats, que conserven l'aire del passat, envoltats de conreus, marges de pedra seca i alzines. Les Puelles són quatre cases, una església i un castell medieval que sobresurt. Ens crida l'atenció Rocabertí de Sant Salvador per ser tan petit i la Donzell d'Urgell perquè és una vila closa, de caràcter medieval, amb carrerons, placetes i passos coberts. Fora vila hi ha l'església neoclàssica i l'ermita de Sant Roc, del XV. Mafet ocupa un petit turó que corona l'església del segle XVII i conserva cases pairals destinades a la vida agrícola. I a la serra homònima, Montclar, amb unes impressionants vistes. El castell és una mansió senyorial fortificada del segle XII, on viatjarem al passat. Adossada al castell hi ha l'església barroca. El Canal d'Urgell creua la serra. És un túnel del temps que es coneix com la mina. El van fer, al segle XIX, homes a pic i pala. A l'hivern es buida el canal i es pot visitar.

A la serra d'Almenara sobresurt un pilar, una torre cilíndrica del segle XII que servia per defensar i vigilar la zona. Ens hi podem enfiletar i contemplar el paisatge. A tocar hi ha Almenara Alta i molt a prop una necròpolis preibèrica, amb túmuls plans, arrodonits. En aquest extrem de la comarca trobem pobles com Puigverd d'Agramunt, que conserva el castell medieval. L'església és neoclàssica del segle XVIII i hi ha una ermita d'estil romànic primitiu. A Castellnou d'Ossó veurem parts de la torre romana, circular, i de la torre del castell medieval. L'església, apartada del poble, té un campanar d'espaldanya. Damunt d'un petit tossal hi ha el que queda del castell de Montfalcó d'Ossó; hi destaquen la torre de l'antiga fortalesa medieval i l'església. Un passeig amb calma per Ossó de Sió ens portarà fins a l'església, d'origen romànic, la creu de terme gòtica i els seus racons florits. I acabarem la ruta enfiletats a un tossal on hi ha Bellver d'Ossó, amb carrerons, arcs i l'església romànica.

UN PLAER PER AL PALADAR

Agramunt és terra de torronaires i xocolaters, que conserven la tradició. Del passat trobarem el típic torró d'Agramunt i xocolata a la pedra, i d'ara les seves creacions d'autor, un plaer per al paladar. Aquí es pot visitar el Museu del Torró i la Xocolata i la Casa de la Xocolata, d'on no podrem marxar sense tastar-la, calenta. De la màgia del torró i la xocolata ens en podem endur un bocí d'algun dels establiments i obradors del poble. A la façana del Taller de Virginias un mural de l'artista Josep Minguell convida a degustar i maridar el torró i la xocolata a la pedra.

RUTA 2

LA CAPITAL DE
L'URGELL I ELS
POBLES VEÏNS

A la part mitjana de la comarca de l'Urgell, envoltada de petits tossals, vies de comunicació i a tocar del riu Ondara, hi trobem la capital, Tàrraga. Començarem la visita a la plaça del Carme, el Pati. A un extrem hi ha el monument als Països Catalans, de l'escultor Andreu Alfaro. Podem passejar pels carrers més comercials de la ciutat. Al carrer del Carme destaquen el Palau dels Marquesos de la Floresta, del segle XIII, i la casa Sobies, amb finestres gòtiques; també els seus porxos. Al carrer Santa Anna hi ha un bell edifici modernista, i a la plaça Major ressalta una bella creu de terme gòtica. L'original es guarda al Museu Comarcal de l'Urgell. Aquí també hi ha l'església, un edifici auster i simple, amb un campanar inacabat i la façana barroca. A dins veurem les pintures murals fetes amb la tècnica del fresc dels artistes targarins Jaume i Josep Minguell, pare i fill.

Al carrer Major trobarem la casa pairal Cal Perelló, del segle XVIII. Acull el Museu Comarcal de l'Urgell. Les seves sales nobles ens traslladaran del segle XVII al XIX. Conserva pintures, ornaments i mobiliari luxós d'època que mostren com vivia una família benestant. La sala d'arqueologia situa el visitant al món ibèric

Museu Comarcal de l'Urgell, situat a Cal Perelló de Tàrraga, una casa pairal del s. XVIII.

Al Museu de la Mecanització Agrària Cal Trepal es pot observar com fabricaven abans les màquines per treballar al camp.

de la comarca, des dels seus antecedents fins a la romanització del territori. Tragèdia al Call-Tàrraga 1348 permet conèixer la història i el pas dels jueus per la ciutat, i també el context urbà i ideològic de la Tàrraga dels segles XIII i XIV amb un conjunt de peces gòtiques i romàniques. De forma permanent s'exposa l'obra dels germans artistes Antoni i Ramon Alsina.

Només sortir del museu podem anar a la plaça porticada on hi ha l'església de Sant Antoni, a tocar del Sant Hospital i als peus de les ruïnes

Espectacular el detall de la Cambra de Comerç de Tàrraga.

Una icona: Fira Tàrrrega, mercat internacional de les arts escèniques, que cada any al setembre omple d'espectacles els carrers de la ciutat.

del castell. Tornarem al punt de partida pel carrer Agoders, on hi ha un conjunt de cases del segle XVII, el Consell Comarcal de l'Urgell i l'Oficina de Turisme. Uns carrers i places que cada setembre acullen Fira Tàrrrega, el mercat internacional de les arts escèniques, que omple la ciutat de companyies i de públic d'arreu del món.

Si anem a la llera del riu Ondara veurem que està endreçada i té un conjunt d'escultures de gran format que l'engalanan. I abans de deixar Tàrrrega, dues propostes més. L'una és visitar el Museu de la Mecanització Agrària Cal Trepat i descobrir com treballaven al segle passat per fabricar garbelladores, dalladores, lligadores i altres màquines que ajudaven els pagesos. Cal

mirar, olorar i escoltar. L'altra, el Parc de Sant Eloi, domina la ciutat i hi destaca una ermita del XIII.

Amb la capital no acabarem la ruta. Podem conèixer els pobles que l'envolten. El Talladell té carrers empedrats, pujades i baixades, escales, castell, església, cases pairals i l'ermita del Pedregal. Aquí podem passejar a tocar de l'Ondara i estar en contacte amb la vegetació de ribera. Altet és un petit poble que conserva quatre metres del que fou la torre del castell medieval. Un passeig entre els antics portals ens farà imaginar el passat de vila emmurallada. I entre els punts emblemàtics, l'església.

La carretera que uneix Tàrrrega i Agramunt travessa Claravalls. Al peu de la via hi ha la creu

de terme gòtica i, al capdamunt, sobresurten el castell i el campanar de l'església neoclàssica. També a Claravalls s'aixeca una ermita barroca, de la Mare de Déu dels Arcs.

Al turó del Molí del Vent hi ha la Figuerosa. Si fem un passeig pels seus carrers, d'aire medieval, trobarem bonics racons amb bancs per reposar a l'ombra d'un portal, fets amb trencadís, o l'església. És aquí on comença una ruta circular que passa per Riudovelles i conreus de secà. Veurem basses, marges de pedra seca i la flora i fauna de la zona. En un moment del camí deixem la via que porta a Conill, un poble deshabitat, singular i interessant. Acabarem a Santa Maria de Montmagastrell, amb els seus carrers i places acollidores i l'església barroca.

Ermita barroca de la Mare de Déu dels Arcs, a Claravalls.

DEL SALAT AL DOLÇ

El cóc és un dels productes típics de Tàrrrega, una varietat de la coca de recapte. Els forners el fan amb massa de pa. Al damunt hi posen albergínia i pebrot, arengada o llonganissa i imaginació. Alguns cócns porten olives, tomàquet, bacallà. De Tàrrrega també ens hem de fixar en les albadès, galetes de pasta seca a base d'ametlla, cacau, sucre i clara d'ou muntada. Fan referència a unes composicions que es cantaven a les cercaviles que es feien de nit a l'Edat Mitjana i a la Mare de Déu de l'Alba, patrona de la ciutat. I d'un temps ençà, entre els productes típics hi ha els arrugats. Una galeta, que pot estar regada de xocolata o farcida de praliné, que elaboren a l'obraador El Rosal seguint una recepta centenària.

RUTA 3 LA VALL DEL CORB

Ruïnes del convent cistercenc de Vallsanta, molt a prop de Guimerà. A sota, un terrissaire de Verdú elaborant els famosos "sillons" negres.

De la vall del Corb l'escriptor Josep Vallverdú, amb arrels a Sant Martí de Maldà, en parlava així: "Aquesta vall la banya un riu petit i juganer, el Corb, i la ventila un vent que ve de lluny, la marinada. (...) La història l'expliquen les parets de pedra seca, torres, cabanes, vells molins, esglésies i castells".

El poble medieval de Guimerà és el primer de la vall en territori urgellenc. Les cases s'arrapen esglaonadament a la costa, on despenquen una torre i una església. Els seus carrers estrets, escales i portals transporten el visitant a l'Edat Mitjana. Pel carrer se sent olor d'embotit o de pa i coca, i al capdamunt de la vila, una sorpresa: el taller de Lo Cigronet, amb regals inspirats en Guimerà. Des de dalt es veu la vall del Corb, els seus conreus de secà (cereals, olivera, ametller i vinya) i les teuladetes de les cases de Guimerà. Sorpren la torre cilíndrica de la fortalesa medieval, que es pot visitar. I molt a prop, l'església de Santa Maria dels segles XI i XII, que conserva un retaule d'alabastre de la Mare de Déu de l'Assumpció, de Josep Maria Jujol, deixeble d'Antoni Gaudí.

A dos quilòmetres del poble i dalt d'un turó hi ha el santuari de la Bovera, un excel·lent mirador de l'Urgell i un lloc per gaudir, per exemple, de la posta de sol. Però tornem cap avall i a peu de carretera trobem les ruïnes del convent cistercenc de Vallsanta. Si se segueix la carretera s'arriba a Ciutadilla. Dalt d'un turó ressalta la silueta d'un castell. La fortalesa medieval del segle XI ha estat reconstruïda i reformada. Destaquen la torre de

l'homenatge i els seus finestrals renaixentistes amb influències gòtiques. Passejant pels carrers costeruts ens aproparem a l'església de Sant Miquel i trobarem cases pairals com Cal Valls, un centre d'interpretació de la vida rural.

En aquest punt ens arribarem a Verdú. El castell, dels segles XII i XIV, presideix el poble. Podem entrar al pati d'armes, trobar una escala descoberta d'estil gòtic i veure la torre de l'homenatge. Molt a prop hi ha l'església, del XIII. D'època romànica

té la portalada, el rosetó és gòtic i la porta lateral, renaixentista. Ja a l'interior hi ha uns mosaics d'estil barroc amb la imatge de la Verge i altres escenes pintades en rajoles de ceràmica. És per la ceràmica, i també pel vi, que es coneix Verdú. El més típic són els "sillons", que conserven l'aigua fresca. Són negres perquè durant la cocció l'argila vermella es fumeja. Si recorrem carrers i places descobrirem petits obradors i botigues de ceramistes que treballen el fang. Als afores hi ha un antic poblat iber, els Estinclells. Fou un petit

Maldà es troba situat a la riba esquerra del riu Corb, entre el verd intens dels sembrats d'ordi i blat i el blau infinit d'un cel màgic.

assentament ilerget fortificat que data del segle III aC. I al seu peu, les restes d'una vil·la romana, dels segles I al III dC. Les troballes s'exposen al Museu d'Arqueologia-Col·lecció Ramon Boleda, al castell de Verdú.

Reprenem el curs del riu Corb per arribar a Nalec. Les vinyes de la vall ens hi acompanyen. Una creu de terme dona la benvinguda a un poble que s'aixeca damunt d'un turó, amb carrers costeruts i acollidors. Gairebé al capdamunt hi ha l'església de Sant Jaume. I al riu, una peixera on l'aigua del Corb fa un salt. Es va fer al segle XIV per abastir d'aigua els molins i regar els camps.

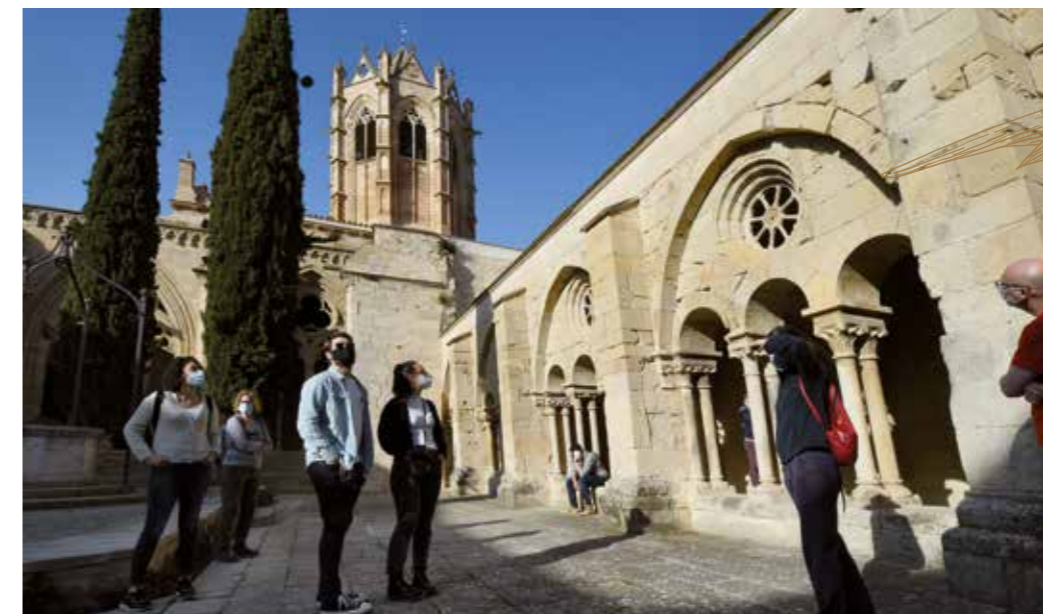
Riu avall arribarem a Rocafort de Vallbona, poble enfilat damunt d'un terreny aturonat i pedregós. Al capdamunt hi ha una casa castell del segle XIII, l'església del XVIII, la seva creu de terme i unes bones vistes. Ben a tocar del riu trobarem el Vilet, un poble molt petit, amb pocs habitants,

on s'hi sent canalla que juga. Fent-hi un tomb veurem l'església de Santa Maria, del segle XIII, i una sorpresa: un mural de l'artista Lily Brick en una porta, i una altra peixera.

Sant Martí de Maldà està situat damunt d'una petita serra que domina la vall. Sobresurt el campanar, octogonal, exagerat, de finals del segle XVIII. L'església té la façana barroca i a l'interior hi ha pintures al fresc del targarí Jaume Minguell i la capella de la Mare de Déu del Tallat, també barroca. Del casc antic destaquen cases com Cal Miqueló o Cal Tomeu, els portals de la vila closa, la capella del castell i un mural dedicat a la dona pagesa, d'Oriol Arumí. Als afores hi ha el Parc de les Rodes. Neumàtics, pedres, ferro i vegetació donen forma a les obres d'art de Josep Amenós. Són gravats i escultures que els experts qualifiquen com a "art singular". A Sant Martí també trobarem una peixera del Corb, l'empedrat d'un antic carrer romà o les restes de l'ermita barroca de Sant Roc.

La propera parada serà Maldà. Hi arribarem després de passar per camps de cereal, oliveres, ametllers i vinya, i pel Molí de l'Horta, un dels antics molins fariners de la vall que aprofitaven l'aigua del riu. Aquest està habitat. Maldà es troba damunt del turó. Sobresurten les parets mestres del seu castell, del segle XI. Enmig d'un pendent hi ha l'església de Santa Maria, del segle XVIII. El campanar té una cúpula de ceràmica. El poble conserva una petita església romànica, la de Sant Pere. I en un racó, un mural dedicat a la dona, de Jordi March. Ja als afores, l'ermita de Sant Joan.

Un monument de ferro dedicat a la Marinada, un vent amic que refresca i reconforta a l'estiu, ens rebrà a Belianes. És obra de l'arquitecte belianenc Daniel Gelabert. Passejar pels seus carrers és un luxe. Criden l'atenció Cal Roc, una casa pairal renaixentista, o l'edifici de l'ajuntament, un casalot gòtic d'influències renaixentistes que acull l'ecomuseu. L'espai mostra petits tresors:

Cita obligada al majestuós monestir de Vallbona de les Monges, que forma part de la Ruta del Cister.

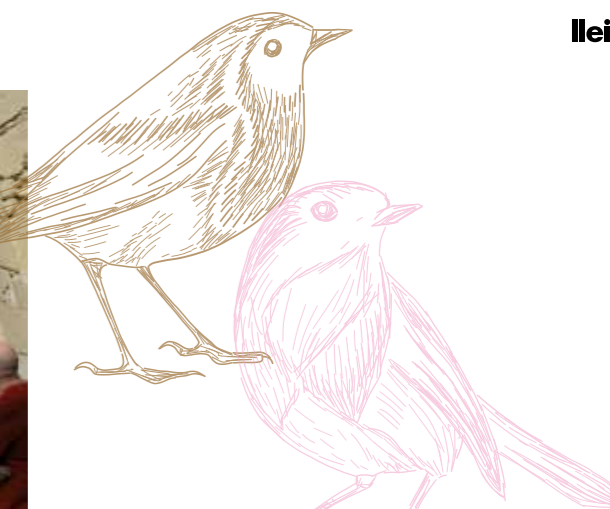
eines i estris de la vida rural. I per conèixer com s'elaborava oli en una premsa antiga cal visitar l'antic molí Maurici Massot, del segle XVII. A Belianes no podem passar per alt l'església de Sant Jaume, d'estil gòtic tardà.

Reprenem la vall del Maldanell a la serra del Tallat, on hi ha un santuari gòtic dedicat a la Mare de Déu del Tallat. Un indret que acull nombroses peregrinacions de veïns i veïnes de nuclis del voltant. Rocallaura és un poble per passejar i fotografiar. Els seus carrers costeruts i florits acompanyen el visitant, que es pot apropar a l'església, d'estil romànic neogòtic. Al presbiteri hi ha l'altar de la Mare de Déu del Tallat, molt venerada. I abans de marxar de Rocallaura, una curiositat: la seva aigua medicinal, que els especialistes aconsellen per eliminar pedres i sorra dels ronyons i les vies urinàries.

Més endavant hi ha Vallbona de les Monges. Dels afores crida l'atenció un conjunt d'escultures

rurals plantades en un tros a tocar de la carretera. Semblen espantaocells, però són estimaocells. Es tracta d'un projecte de conservació i divulgació mediambientals que vol preservar els ocells i divulgar la fauna de la zona. Al poble hi ha petits observatoris per veure algun animal bevent o menjant. I és el turisme ornitològic el que ha permès crear un centre d'interpretació dels ecosistemes i la biodiversitat, l'Espai Maldanell.

Parlar de Vallbona és parlar del monestir de Santa Maria, que forma part de la Ruta del Cister, juntament amb Santes Creus i Poblet. És el cenobi cistercenc femení més important de Catalunya, habitat durant més de 800 anys. Les monges que hi viuen segueixen la Regla de Sant Benet. El monestir és de transició del romànic al gòtic, i hi destaquen els dos cimboris. Al presbiteri hi ha dos sarcòfags: la tomba de Violant d'Hongria, segona muller del rei Jaume I el Conqueridor, i la de la seva filla, la princesa Sança d'Aragó. El claustre es va començar a construir al segle XII i

mostra diferents estils arquitectònics. Des de fa uns anys, als antics dormitoris s'hi mostren armaris i estris de l'antiga farmàcia monacal: caps de fusta policromada, motlles per fer pindoles o pots de ceràmica decorada amb blau. Alguns es reproduïxen al seu taller.

D'uns anys ençà, el poble de Vallbona està lligat al cinema. L'Espai Museístic del Cinema, amb la col·lecció de Josep Maria Queraltó, ens endinsa al setè art.

No deixarem la vall del Maldanell sense aturar-nos a Llorenç de Rocafort. Davalla d'un turonet i domina la part baixa de la vall. Una creu de terme dona la benvinguda a un poble petit, cases, racons i una església d'estil gòtic-renaixentista amb molt d'encant. Aquí podem deixar la vall del Corb i anar a Montblanquet. Està situat a l'altra banda de la serra del Tallat. El poble convida a passejar i descobrir cases de pedra, carrerons costeruts, l'església de Sant Andreu i la Font Vella.

Acabarem aquesta etapa als Omells de na Gaia, situat a la falda d'un turó on hi havia el castell. Al centre hi ha l'església de Santa Maria, del segle XVIII, i diverses cases pairals. Com a la resta de pobles d'aquesta part de l'Urgell, el paisatge és una barreja de bosc i terres cultivades, marges i cabanes, moltes de volta.

EL CAMÍ IGNASIÀ A L'URGELL

Si us voleu posar a la pell d'un pelegrí podeu fer el camí de Sant Ignasi de Loiola. Un tram de la ruta que va recórrer el jesuïta el 1522 passa per l'Urgell. L'itinerari, que es pot fer a peu o en bicicleta, és només una petita part de la ruta que va del santuari de Loiola, al País Basc, fins a la Cova de Manresa. El viatger, que segueix unes fletxes de color taronja, entra a l'Urgell per Bellpuig. Passa per Verdú, on pot visitar la casa santuari de Sant Pere Claver i fer nit al Refugi dels Pelegrins. I continua cap a Tàrrrega i el Talladell abans d'endinsar-se en terres segarrenques. El camí permet descobrir —a fons i sense pressa— la riquesa natural, paisatgística i cultural de la comarca des d'un altre punt de vista.

EL VIATGE DELS SENTITS

Descobrir la vall del Corb també és descobrir els seus productes i productors. Ofereixen varietat i qualitat, l'art d'aquells que cuiden la terra, recullen els fruits i els transformen en vi, oli, cervesa, embotits, formatges, mel, verdures i conserves. Obren les portes de les cases i obradors per explicar i deixar degustar allò que ofereix la vall. Un gran ventall d'exquisideses que els restauradors de la zona incorporen als seus plats. Uns productes que permeten fer viatjar els sentits.

RUTA 4 ON S'ACABEN ELS TURONS

El convent de Sant Bartomeu és d'estil de transició del gòtic tardà al Renaixement.

Podem reprendre el fil a Preixana, una antiga vila emmurallada que sobresurt damunt d'un tossal, on ressalta la seva església. Aquí reguen part del terme, ple de conreus de panís, fruita, hortalisses; i també de secà. Antigament, Preixana es coneixia per les seves pedreres, d'on deuriem sortir les esteles funeràries discoidals que es van trobar al cementiri vell, fetes entre els segles X i XVI. L'església domina el poble. És d'estil gòtic tardà, del segle XV, i té la façana renaixentista. En un lateral hi ha el campanar, i a cada cantonada, uns contraforts característics, un d'ells amb un gran rellotge de sol. A Preixana també destaquen un edifici residencial singular: Cal Xammar, dels segles XVII i XVIII, i l'ermita i el parc de Montalbà.

Aprofitant que som aquí no passarem per alt l'espai natural "Secans de Belianes-Preixana".

És una extensa zona de protecció per als ocells propis de les estepes i els secans: el sisó, la calàndria, el tortlit, l'esperver cendrós, el gaig blau, el xoriguer comú o el cucut reial. Un espai ideal per fer turisme ornitològic.

Si anem cap a Bellpuig veurem que el paisatge comença a ser més pla. També reguen part del terme i hi ha conreus de regadiu. Arribarem a peu a l'església de Sant Nicolau des de la porticada plaça de Sant Roc. Ens enfilarem al turó per una monumental escalinata de finals del segle XVIII. I al capdamunt un temple, obra d'envergadura de mitjans del XVI. A dins hi ha una gran joia de l'art renaixentista italià: el mausoleu de qui va ser virrei de Sicília i Nàpols, Ramon de Cardona.

És una peça única, de mides colossals, obra de l'escultor italià Giovanni Merliano de Nola. El va fer

Mural a Sant Martí de Maldà.

L'església de Preixana, d'estil gòtic tardà, domina el poble.

al voltant del 1525 amb marbre blanc de Carrara. Originàriament era a l'església del convent de Sant Bartomeu, però al segle XIX el van dur aquí per protegir-lo.

En una altra part alta de la població hi ha el que queda del castell. Els seus orígens els haurem de buscar al segle XI. I des del convent de Sant Bartomeu, que va fer construir Ramon de Cardona, hi ha una magnífica vista de Bellpuig.

Acabarem la ruta a Seana, un petit nucli acollidor, on podrem fer un passeig.

RUTA 5 LA PLANA DE LA COMARCA DE L'URGELL

Aquesta és la ruta més plana i ens porta als pobles de l'Urgell que hi ha situats a tocar de la carretera C-53. El punt de partida és Castellserà. Des de la plaça del Sitjar veurem la creu de terme gòtica i molt a prop la Panera, un antic magatzem de gra que ara és un casal de cultura. A pocs metres, l'església de Santa Magdalena i al costat Cal Tarragona, una casa pairal barroca on el Mag Lari vol obrir un museu de la màgia. I del segle XX destaca Cal Carnisser, amb escenes camperoles esgrafiades. Aquí també hi ha un laberint, de panís. Saps quan hi entraràs, però no quan en sortiràs, una experiència per gaudir en grup, en família o amb amics a l'estiu.

Un passeig pels carrers de Boldú ens descobrirà cases pairals de fa uns segles: Cal Batalla, Cal Cabaler, Cal Boada o Ca la Simona; la seva església d'origen romànic, i una creu de terme del XVII. La seva Festa Major del Roser, al maig, acull la tradicional plantada del xop. Un ritu que té com a protagonista un arbre que es talla i es porta al poble. Ja de nit lliguen cordes al xop, les estiren i l'alcen des de terra, i el deixen plantat a la plaça. Una festa lligada a la primavera, un ritual ancestral per assegurar la prosperitat.

Fa més de 40 anys que la Fuliola celebra la Festa del Segar i el Batre, un homenatge a les antigues tasques del camp.

Enganxat a Boldú hi ha la Fuliola. Un mural de Lily Brick a peu de carretera recorda que és el poble del segar i el batre. Antigament era una vila closa, se'n conserven els portals d'accés i algunes cases que tancaven la població. L'església de Santa Llúcia és barroca.

Seguirem el camí fins al Tarròs, un nucli petit, travessat per la carretera C-53 i envoltat, majoritàriament, de conreus de regadiu. A peu coneixerem l'església de Santa Cecília, del segle XVI. Entre les cases del poble, una d'especial. Hi va néixer el que fou president de la Generalitat, Lluís Companys. Per això, al Tarròs hi ha un monument en memòria seva i l'Espai Lluís Companys.

La propera parada serà Tornabous. L'església de Santa Maria és una barreja d'estils, del romànic i el Renaixement, i l'ajuntament, un palau renaixentista. Aquí hi ha les restes arqueològiques de l'antiga

ciutat ibera del Molí de l'Espígol, on van viure agricultors i ramaders que treballaven el teixit, el metall i la ceràmica.

Ens arribarem fins a la Guàrdia d'Urgell. A l'entrada del poble hi ha l'església de Santa Maria, dels anys 1960. És un edifici modern, d'obra vista, amb influència gaudiniana. Contrasta amb la de Sant Sebastià, d'estil barroc i reminiscències romàniques, i amb la torre de planta rectangular del segle XI.

Tornarem a la C-53 i arribarem a Anglesola, a la vall de l'Ondara. Pel camí podem observar els camps que canvien de color segons l'època de l'any. A l'extrem de la plaça Santa Anna, la creu de terme d'estil gòtic renaixentista és un bon indret per començar una passejada. Del seu patrimoni destaquen els porxos del carrer Major i Cal Gasol, una casa pairal d'estil gòtic, o l'església de finals del XVI. A l'interior hi ha una capella dedicada a la Santa Creu, amb una relíquia, i a fora una segona creu de terme. Deixarem per al final l'Espai del Carro, que mostra com es construïen aquests vehicles i les seves utilitats.

Posarem punt final a aquesta ruta a Vilagrassa, també a tocar de l'Ondara. L'estructura del poble té el seu origen en una vila closa. Descobrirem la capella del Roser, d'estil gòtic tardà, i una creu de terme. Però l'edifici que dona més personalitat a la població és l'església de Santa Maria, d'origen romànic. El campanar presenta una certa inclinació que ens recordarà la Torre de Pisa.

La festa dels Tres Tombs d'Anglesola atreu cada any centenars de visitants.

CAMELS QUE ENDOLCEIXEN L'AIRE DEL POBLE

Segons com bufa el vent i, també, segons quina és l'activitat de la fàbrica Viuda Pifarré, Bellpuig fa olor de caramels i confits que la quarta generació elabora en aquesta empresa centenària. Sumen tradició i tecnologia. I una curiositat: a Bellpuig es fabrica el carbó que els Reis Mags d'Orient deixen, la matinada del 6 de gener, a les cases dels nens i nenes que no s'han portat gaire bé.

FRUITA: PERA I POMA

Gala, Golden o Granny Smith són noms de poma, i Blanquilla, Conference o Llimonera, de pera. Pomes i peres de qualitat que es produeixen a la zona més plana de l'Urgell. Ideals per menjar soles, a qualsevol moment del dia, però també per convertir en delicioses postres o per combinar en plats salats. Postres com peres al vi o al safrà, o plats com amanides o quisats. I és aquesta l'aposta que fan els restauradors de la zona per aprofitar el que els dona la terra.

L'URGELL TERRA D'ACOLLIDA

Imatge nocturna de la població medieval de Guimerà, amb uns carrers plens d'encant i una torre de guaita espectacular.

En aquestes cinc rutes que us hem plantejat trobareu l'essència de l'Urgell, la seva terra, la seva gent, la seva hospitalitat. En nombrosos racons de la comarca hi ha un allotjament, un hotel, un hostel o una casa en un entorn rural privilegiat. Són indrets especials, lligats a la zona que els acull, ja siguin pobles grans, petits o enmig del camp, envoltats de boscos o conreus. Són espais acollidors on el turista troba pau i tranquil·litat, llocs per relaxar-se, descansar i recarregar les

piles, llocs on divertir-se amb la família i els amics. I si us agrada el món del caravània, a l'Urgell hi ha una dotzena de pobles amb zones adequades per fer-hi estada.

El visitant també troba bon menjar als restaurants i fondes de la comarca. Restauradors i restauradores fan art de la seva feina. Alguns amb propostes tradicionals com els peus de porc o els cargols, i altres amb plats innovadors fets amb productes

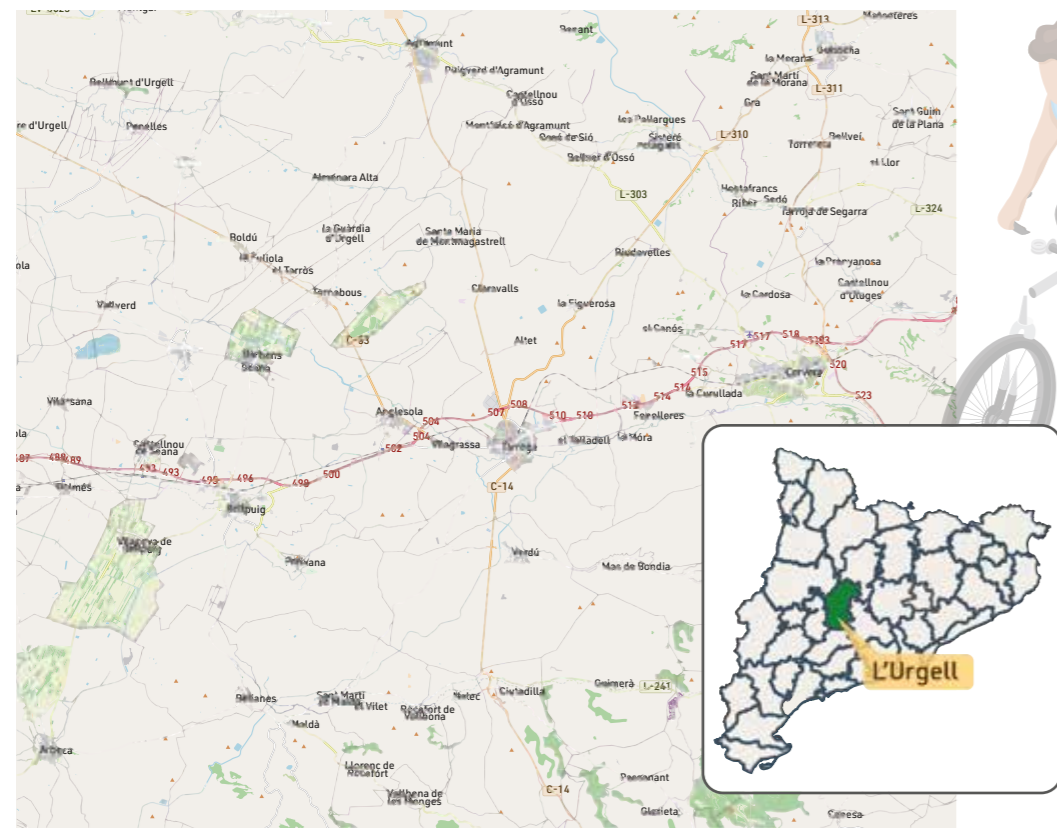
A l'Urgell hi ha nombroses rutes per fer a peu o en bicicleta.

Piada del raïm a la Festa de la Verema de Verdú.

de temporada i de proximitat. Plats elaborats amb l'oli de la DOP Les Garrigues, que el visitant pot acompanyar amb els vins de la DO Costers del Segre, cervesa artesana o sidra. I per acabar, unes postres dolces a base de fruita, xocolata a la pedra, torró o fruits secs de la zona.

Si sou d'aquells a qui us agrada caminar, córrer o pedalar, no dubteu a descobrir l'Urgell. Agafeu carreteres, camins o corriols que travessen la comarca i uneixin els seus pobles. De rutes senyalitzades n'hi ha moltes, de tots els nivells i per a tots els gustos, que us permetran endinsar-vos en una terra de contrastos i realment acollidora.

Més informació

Consell Comarcal de l'Urgell
C/ Agoders, 16 - 25300 Tàrrrega
Tel. 973 50 07 07
turisme@urgell.cat
turismeurgell.cat

Vista de les planes de l'Urgell des de la torre d'Almenara, on la primavera tenyeix de verd els camps de cereal.

El Urgell, tierra de contrastes

La comarca del Urgell está situada en un lugar privilegiado, entre el Pirineo y el Mediterráneo. Es una tierra de contrastes: hay el Urgell seco y el Urgell de regadío, bañado por los canales de Urgell y Segarra-Garrigues. La mayoría de sus pueblos son pequeños y se distribuyen en torno a tres localidades más grandes: Tàrrrega, Agramunt y Bellpuig. El Urgell es un lugar ideal para perderse, descubrir sus encantos naturales y la amabilidad de sus gentes. Para hacerlo, el turista puede elegir entre varias rutas. Una de ellas se estructura alrededor de Agramunt, ciudad de turroneiros rica en patrimonio arquitectónico y artístico. Los pueblecitos del norte del Urgell se sitúan a caballo de las sierras de Montclar y Almenara. Tàrrrega, la capital comarcal, alberga algunas casas notables, el Museo Comarcal del Urgell, el Museo de la Mecanización Agraria Cal Trepat y el Parque de Sant Eloi. Los núcleos que la rodean tienen su encanto: El Talladell, Altet, Claravalls, Santa Maria de Montmagatrell... En el valle del río Corb destacan el núcleo medieval de Guimerà y el castillo de Ciutadilla. Verdú es célebre por su cerámica y sus vinos. No muy lejos se hallan el monasterio cisterciense de Vallbona de les Monges y el santuario de la Mare de Déu del Tallat. Otra ruta parte de Preixana, antigua villa amurallada, y recorre el espacio natural Secanos de Belianes-Preixana. En Bellpuig se encuentra el mausoleo de Ramon de Cardona, joya del arte renacentista italiano. De Castellserà sale la ruta que recorre la zona más llana del Urgell, país de manzanas y peras.

L'Urgell, land of contrasts

The comarca (local district) of L'Urgell enjoys a privileged location, between the Pyrenees and the Mediterranean. It is a land of contrasts: there is a dry part of Urgell and an irrigated part, with the latter receiving water from the Urgell and Segarra-Garrigues irrigation channels. Most of its settlements are small, and they are mainly distributed around three towns: Tàrrrega, Agramunt and Bellpuig. L'Urgell is an ideal place in which to lose yourself while you discover the natural charm of the area and the amiability of its people. In order to do this, tourists can choose between a number of routes. One of these runs through the area around Agramunt, which is a town famed for its almond nougat and one rich in architectonic and artistic heritage. The small villages in the northern part of L'Urgell straddle the Montclar and Almenara ridges. Tàrrrega, the local capital, houses several significant houses, the Local District Museum of L'Urgell, the Cal Trepat agricultural mechanisation museum, and the Sant Eloi Park. The nuclei that surround it also have a charm all of their own. These include: El Talladell, Altet, Claravalls, and Santa Maria de Montmagatrell. In the valley of the River Corb, it is also relevant to highlight the medieval village of Guimerà and the castle of Ciutadilla. Verdú is famous for its pottery and wines. Not far away, lie the Cistercian monastery of Vallbona de les Monges and the sanctuary of the Mare de Déu del Tallat. Another route leaves from Preixana, which is an old walled village, and crosses the natural space corresponding to the Belianes-Preixana dry-lands. Bellpuig houses the mausoleum of Ramon de Cardona, which is a jewel of Italian Renaissance art. Castellserà is the start point of a route that crosses the flattest part of L'Urgell, which is an area famed for its apples and pears.

L'Urgell, terre de contrastes

Le district de l'Urgell se trouve dans un lieu privilégié, entre Pyrénées et Méditerranée. C'est une terre de contrastes: il y a l'Urgell sec et l'Urgell irrigué, baigné par les canaux d'Urgell et de Segarra-Garrigues. De petites dimensions, la plupart de ses villages se répartissent autour de trois villes plus importantes : Tàrrrega, Agramunt et Bellpuig. L'Urgell est un endroit idéal pour se perdre, découvrir les charmes naturels du lieu et l'amabilité de ses populations. Pour cela, les touristes ont le choix entre plusieurs itinéraires. L'un d'eux s'articule autour d'Agramunt, ville spécialisée en «touron» (sorte de nougat) riche en patrimoine architectural et artistique. Les petits villages du nord de l'Urgell se trouvent à cheval entre les massifs de Montclar et d'Almenara. Tàrrrega, le chef-lieu du district, abrite quelques maisons remarquables, le Musée de l'Urgell, le musée de la mécanisation agricole Cal Trepat ainsi que le Parc de Sant Eloi. Les villages environnants ont leur propre charme: El Talladell, Altet, Claravalls, Santa Maria de Montmagatrell... La vallée de la rivière Corb accueille par ailleurs le village médiéval de Guimerà et le château de Ciutadilla. Verdú est célèbre pour sa poterie et ses vins. Non loin de là, on trouve le monastère cistercien de Vallbona de les Monges et le sanctuaire de Mare de Déu del Tallat. Un autre itinéraire part de Preixana, ancienne ville fortifiée, pour parcourir l'espace naturel des terres arides de Belianes-Preixana (Secanos de Belianes-Preixana). Bellpuig abrite le mausolée de Ramon de Cardona, joyau de l'art de la Renaissance italienne. Castellserà accueille le départ de l'itinéraire qui permet de découvrir la partie la plus plate de l'Urgell, consacrée majoritairement à la culture de la pomme et de la poire.

Er Urgell, tèrra de contrasti

Era comarca der Urgell ei situada en un lòc privilegiat, entre eth Pirenèu e era Mediterranèa. Ei ua tèrra de contrasti: i é er Urgell sec e er Urgell irrigable, banhat pes canaus d'Urgell e Segarra-Garrigues. Era majoria des sòns pòbles son petiti e se distribuïssen ath torn de tres localitats més granes: Tàrrrega, Agramunt e Bellpuig. Er Urgell qu'ei un lòc ideau entà perder-se, descobrir es sòns atractius naturaus e era amabilitat dera sua gent. Entà hèc, eth torista pòt trigar diuerses rotes. Ua d'eres s'estructure ath torn d'Agramunt, vila de torronaires rica en patrimoniu arquitectonic e artistic. Es vilatjòts deth nòrd der Urgell se tròben entre es serrades de Montclar e Almenara. Tàrrrega, era capitau comarcau, aubèrge quauques cases notables, eth Musèu Comarcau der Urgell, eth musèu dera mecanizacion agrària Cal Trepat e eth Parc de Sant Eloi. Es nuclis que l'entornegen an eth sòn encant: El Talladell, Altet, Claravalls, Santa Maria de Montmagatrell... Ena val der arriu Corb son remercables eth nuclèu medievau de Guimerà e eth castèth de Ciutadilla. Verdú qu'ei celèbre pera sua ceramica e e sòns vins. Non guaire luenh se tròben eth monastèri cistercian de Vallbona de les Monges e eth santuari dera Mare de Déu del Tallat. Ua auta rota ges de Preixana, antica vila emmuralhada, e cor per espaci naturau des Secans de Belianes-Preixana. En Bellpuig i é eth mausolèu de Ramon de Cardona, jòia der art renaihentista italian. De Castellserà ges era rota que traueïsse era zòna més planèra der Urgell, país de pomes e peres.